

Q&A's voor debat

Waarom heeft u eerst de media geïnformeerd over het feitenrelaas en dan pas de Kamer?

- Het is nooit mijn bedoeling geweest om eerst de media te informeren. Ik vind het spijtig dat dit beeld is ontstaan en bied daarvoor mijn welgemeende excuses aan de Kamer aan.
- Ik heb een interview gegeven aan 1Vandaag over de KB Lux affaire. Tijdens dit interview zijn ook vragen gesteld over deze fraudezaak. Ik besef dat ik op dat moment niet inhoudelijk had moeten ingaan op deze vragen. Uiteindelijk is het deel over de KB Lux affaire niet uitgezonden en leek het alsof ik een interview gaf over deze fraudezaak. Ik betreur deze gang van zaken.

Waarom bent u uw toezegging niet nagekomen dat u de brief over het feitenrelaas uiterlijk 3 mei naar de Kamer zou versturen?

Ik heb mijn uiterste best gedaan om de brief eerder naar de Kamer toe te zenden.

Waarom staat die ene zin in de brief van 4 mei jl. in een ander lettertype? "De staatssecretaris is ter gelegenheid van zijn interview van de uitzending van Brandpunt van 21 april jl. kort daarvoor geïnformeerd over het bestaan van het strafrechtelijk onderzoek door de FIOD."

Dat is het gevolg van een opmaakfoutje.

Had u uw huiswerk niet gedaan voor Brandpunt? Ofwel: heeft u navraag gedaan/laten doen toen Brandpunt belde.

Zoals ik eerder in de brief van 4 mei jl. heb aangegeven, ben ik kort voor de uitzending geïnformeerd over deze fraudezaak.

Heeft u het OM gealarmeerd de avond van de uitzending (of eerder)?

Dat heeft de FIOD eerder al gedaan. Het FIOD-onderzoek wordt gedaan onder leiding van het Functioneel Parket van het OM.

Is door uw optreden in Brandpunt de opsporing in gevaar gekomen?

De opsporing is niet door mijn optreden in gevaar gekomen maar door de uitzending van Brandpunt. Dat interfereerde met een lopend FIOD-onderzoek.

Waarom is er niets gedaan aan systeemfraude waar miljoenen mee gemoeid is?

- Er is veel gedaan tegen systeemfraude. Met de Fiscale Agenda heb ik reeds in 2011 de stap gemaakt om strenger op te treden tegen systeemfraude. Dat was het keerpunt naar meer fraudebestrijding in het algemeen en Toeslagen in het bijzonder. Veel van deze maatregelen zijn inmiddels ingevoerd.

Daarover heb ik uw Kamer periodiek geïnformeerd in onder meer de halfjaarsrapportages Belastingdienst.

- Ondanks alle ingevoerde maatregelen, zijn er steeds weer nieuwe vormen van systeemfraude. De fraude die in de Brandpunt uitzending aan de orde kwam, was dermate schokkend dat voor mij de maat vol is. Het accent zal daarom (nog meer dan voorheen) liggen op fraudebestrijding en dat kan gevolgen hebben voor goedwillenden. Het is onvermijdelijk dat als de Belastingdienst strenger gaat controleren bij aanvragen van toeslagen mensen langer moeten wachten op hun voorschot. Dat is de prijs die we bereid moeten zijn te betalen. Hiermee wil het kabinet een goed evenwicht aanbrengen tussen dienstverlening en effectieve fraudebestrijding. Ik vraag uw Kamer dan ook om ons te helpen het systeem zo in te richten dat het houdbaar blijft voor toekomstige generaties.

Is het niet vreemd dat de ene bewindspersoon wel was geïnformeerd en een ander niet of later? Hoe gaat u ervoor zorgen dat alle verantwoordelijke bewindslieden dezelfde informatiepositie hebben over fraudezaken?

- Zaken die op operationeel niveau spelen, moeten ook op dat niveau adequaat worden opgepakt. Dat is in dit geval ook gebeurd met als gevolg dat twee verdachten zijn opgepakt. Over individuele zaken word ik niet geïnformeerd.
- Omdat deze zaak ook in RIEC-verband is opgepakt en daarover een rapport is opgesteld met aanbevelingen voor beleid, was ik wel graag geïnformeerd geweest over deze zaak. Het RIEC noch het LIEC hebben het rapport naar het ministerie gestuurd omdat zij vonden dat de Belastingdienst de aanbevelingen al voldoende had geadresseerd. De bestuurlijke aanpak van het probleem is ook geadresseerd zoals u kunt lezen uit het feitenrelaas. Dat had ik graag eerder willen weten, dan was ik ook eerder met voorstellen naar uw Kamer gekomen om het toeslagensysteem zelf fraudebestendiger te maken.
- In de brief van 4 mei jl. is aangegeven dat in samenwerking met de minister van Veiligheid en Justitie en andere partners zal worden bezien in hoeverre nadere werkafspraken over de inzending van rapportages door de RIEC's en het LIEC aan betrokken departementen aan verbetering van de informatievoorziening kunnen bijdragen.

Uit de reacties van uw eigen medewerkers blijkt dat er veel onvrede is. Heeft u uw eigen organisatie nog wel in de hand?

- Ik betreur het dat medewerkers van de Belastingdienst zich niet gehoord voelden. Daarop heb ik meteen actie ondernomen en ben het gesprek aangegaan met de medewerkers. Uit de werkbezoeken die ik heb afgelegd, bleek dat zij veel goede ideeën hebben.
- Daarom is er ook een Belastingdienst aangesteld. Medewerkers hebben nu een centraal punt om fraudezaken te melden en (nieuwe) antifraude-ideeën aan te dragen via een speciale

fraudemailbox. Die wordt beheerd door de Ook zal de met medewerkers het gesprek aangaan. Ik neem deze signalen zeer serieus.

Welke maatregelen gaat u treffen om systeemfraude tegen te gaan?

Met de halfjaarsrapportages heb ik periodiek de Kamer geïnformeerd over de maatregelen die ik heb genomen om systeemfraude te bestrijden. Ik ga dan ook door op de ingeslagen weg. Zoals ik in mijn brief van afgelopen vrijdag heb aangekondigd, wil het kabinet op korte termijn verdergaande maatregelen invoeren tegen fraude bij toeslagen.

Uit het feitenrelaas blijkt dat u persoonlijk niet geïnformeerd bent over deze zaak. De Belastingdienst en de FIOD waren wel op de hoogte. Wat gaat er toch fout binnen uw organisatie?

- Laat ik beginnen met te herhalen wat al in de brief stond: ik vind dat de betrokken medewerkers goed gehandeld hebben. De fraude is aangepakt en er zijn twee verdachten opgepakt.
- Over individuele zaken word ik niet geïnformeerd. Omdat deze zaak ook in RIEC-verband is opgepakt en daarover een rapport is opgesteld met aanbevelingen voor beleid, was ik wel graag geïnformeerd geweest over deze zaak. Het RIEC noch het LIEC hebben het rapport naar het ministerie gestuurd omdat zij vonden dat de Belastingdienst de aanbevelingen al voldoende had geadresseerd. De bestuurlijke aanpak van het probleem is ook geadresseerd zoals u kunt lezen uit het feitenrelaas. Dat had ik graag eerder willen weten, dan was ik ook eerder met voorstellen naar uw Kamer gekomen om het toeslagensysteem zelf fraudebestendiger te maken.
- Ik betreur de hele gang van zaken. Laat ik dat voorop stellen. Ik vind het heel vervelend dat medewerkers zich niet gehoord voelen. Ik ben daarom direct de dienst ingegaan om in gesprek te gaan met de medewerkers van de Belastingdienst/Toeslagen in Utrecht en ik ben in gesprek met de invorderaars van Rotterdam en Haaglanden.
- O.a. op basis van die gesprekken heb ik in mijn brief van 10 mei (brief 2 dus) voorstellen gedaan om tot een fraudebestendiger toeslagensysteem te kunnen komen.

Maar was u nou wel of niet op de hoogte van fraude met Toeslagen? U lijkt zichzelf steeds zo tegen te spreken.

- Wat ik ook al in het vragenuurtje van 23 april heb aangegeven: ik ben, net als u, erg geschrokken van de beelden. Die beelden zag ik voor het eerst. Natuurlijk is het feit dat er fraude wordt gepleegd niet nieuw voor mij. Ook niet identiteitsfraude. Maar op deze schaal, vanuit Bulgarije en dan zo in beeld gebracht, nee, dat wist ik niet. Nogmaals, ik ben me, net als u, rot geschrokken. Het bestaan van deze specifieke zaak is me voor de opname van Brandpunt medegedeeld.

- Ik heb u in mijn Fiscale Agenda van april 2011 de vorm van systeemfraude gemeld waar in dit specifieke geval schijnbaar gebruik van is gemaakt. Uiteraard kan ik niet op het specifieke geval ingaan, maar in mijn Fiscale Agenda heb ik u in 2011 en in latere brieven gemeld dat een bijzondere vorm van fraude zich voordoet wanneer burgers welbewust hun identiteitsgegevens al dan niet tegen betaling ter beschikking stellen van derden.
- Voor mij betrof het een nieuwe variant op deze vorm van fraude omdat er dorpelingen uit het buitenland (Bulgarije) geronseld werden met als enige doel een toeslag aan te vragen.
- De medewerkers van de werkvloer zien die tendens natuurlijk als eerste. Dat is ook de reden dat ik nu direct met hen in gesprek ben gegaan. En dat zal ik blijven doen. Voor mij en voor de medewerkers binnen de Belastingdienst is de maat vol. Vandaar dat ik aangedrongen heb op fundamentele maatregelen. De toeslagensystematiek zelf moet worden aangepakt als je het fraudebestendig wil maken.
- Bij het zien van de beelden van de Bulgaarse tv in Brandpunt, was voor mij de maat vol.

Maar u had dit fraudegeval toch gewoon moeten weten? Moeten kennen? En u had dit toch ook moeten melden aan de Kamer?

- Zoals ik al heb aangegeven, niet alle individuele fraudegevallen worden aan mij voorgelegd. Bij Toeslagen alleen al gaat het om 5900 fraudesignalen in 2012 zoals ik u in de halfjaarsrapportage heb gemeld.
- Maar ik ben het met u eens. Dit geval had ik graag eerder willen weten omdat er ook beleidsmatige aspecten aan vast zitten. En bovendien, zoals de beelden lieten zien, is het schokkend om te zien hoe er misbruik wordt gemaakt van vertrouwen. Het toeslagensysteem is nu zo ingericht dat de Belastingdienst de opgave van de burgers vertrouwt: er wordt op vertrouwd dat burgers een actueel inkomen opgeven en bijvoorbeeld de juiste huurgegevens opgeven. B/Toeslagen keert dan direct een toeslag uit en in elk geval binnen 8 weken.
- Ik stel wel vast dat de medewerkers van de Belastingdienst juist gehandeld hebben. Als een toeslagfraude werd ontdekt gedurende het onderzoek, werd de toeslag stopgezet en teruggevorderd. Maar er kwamen steeds weer nieuwe aanvragen met nieuwe BSN's of met dezelfde BSN's. Op basis van de administratieve check vooraf door het toeslagensysteem (*er vindt dus geen handmatige controle plaats van ieder van 1 milj. jaarlijkse nieuwe aanvragen*) lijkt er op voorhand niet veel aan de hand te zijn, maar later blijkt er dan toch sprake te zijn van een onterechte GBA-inschrijving of een vervalsing van een huurcontract. Dan wordt de toeslag gestopt en worden toegekende voorschotten teruggevorderd.
- Over individuele fraudegevallen rapporteer ik niet aan de Kamer. Zeker als het gaat om strafrechtelijke onderzoeken.
- Overigens heb ik uw Kamer over deze vorm van fraude bijvoorbeeld in mijn brief van 23 september 2011 al geïnformeerd. Sterker nog, ik heb toen ook

aangegeven dat er geen kruid tegen gewassen is als mensen vrijwillig of tegen betaling hun identiteit afstaan zodat er onterechte aanvragen van toeslagen mee kunnen worden gedaan.

- Ik lees u het letterlijke citaat van toen voor:
 - (...) Overigens hebben zich ook gevallen voorgedaan waarin het 'slachtoffer' zijn DigiD en overige identiteitsgegevens vrijwillig of tegen betaling ter beschikking stelde van criminelen. Dit is in zekere zin te vergelijken met het afgeven van pinpas met pincode. Deze 'slachtoffers' komen niet in aanmerking voor de hiervoor genoemde compensatie. Afgezien van waarschuwingen om dat vooral nooit te doen zijn er geen mogelijkheden om dit tegen te gaan.

Maar hoe ziet die controle er dan nu wel uit? Alleen maar achteraf als de vogel al gevlogen is?

- Het toeslagensysteem is conform de wetgeving ingericht. Namelijk eerst een voorschot uitbetalen waarmee de huur, de kinderopvang of de zorgpremie betaald kan worden, en na afloop van het jaar vindt de definitieve toekenning plaats.
- Er is een aantal geautomatiseerde controles bij de aanvraag ingericht. Voorbeeld is de controle of er een inschrijving is in de GBA. Steeds meer worden deze controles naar voren geplaatst in de actualiteit. Maar de meeste controles vinden (nog steeds) plaats na uitbetaling van het voorschot. Voorbeeld hiervan is de geautomatiseerde controle of iemand zorgverzekerd is of niet. Vier keer per jaar wordt er een bestand ontvangen van het CvZ op basis waarvan de controle plaatsvindt. Bij (sterke) twijfel kan het RBVZ bestand van Vektis¹ direct handmatig worden geraadpleegd.
- Sinds vorige maand is de controle bij de aanvraag van een toeslag verder verscherpt. Op basis van een risicoanalyse worden aanvragen en mutaties beoordeeld en als daar aanleiding toe is uitgenodigd aan de balies van de Belastingdienst om de aanvraag met de bewijzen te staven. Als aanvragers daar niet verschijnen krijgen ze geen voorschot en worden ontvangen voorschotten teruggevorderd.
- Op basis van risicoanalyse kan de B/Toeslagen wel ver komen. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat als 18 jarigen een zorgtoeslag aanvragen ze massaal langdurig op hun toeslag moeten wachten. Maar als een aanvraag als risicovol wordt beschouwd door de B/Toeslagen, wordt diegene aan de balie uitgenodigd om zijn aanvraag verder toe te lichten en te staven met bewijsstukken, en als je dan niet verschijnt: NO SHOW, NO MONEY!
- Maar om u een beeld te geven, in 2012 ging het om 1,1 milj. nieuwe aanvragen en 6,3 milj. mutaties van al lopende aanvragen. U kunt niet verwachten dat iedere aanvraag op basis van de huidige wet- en regelgeving leidt tot een volledige controle van alle aanvragen. Dan loopt het systeem helemaal vast en zijn we weer terug bij het begin van de

¹ De inkijsapplicatie RBVZ van Vektis geeft inzicht in de vulling van het ReferentieBestand Verzekerden Zorgverzekeringswet (RBVZ).

toeslagensystematiek: mensen die te lang op hun toeslag hebben moeten wachten. De toenmalig staatssecretaris Wijn heeft in de begintijd van toeslagen die aanloopproblemen aan de orde gesteld in uw Kamer.

Hoeveel fraude wordt er gepleegd met toeslagen?

- Ik heb de Kamer daarover al diverse malen geïnformeerd, o.a. in de halfjaarsrapportages:
 - Ik heb u in mei 2012 gemeld in de 10de halfjaarsrapportage dat er bij Toeslagen 1.700 fraudeposten zijn behandeld met een financieel belang van ruim € 16 miljoen.
 - In de 11de halfjaarsrapportage meld ik u dat er in totaal rond de 5.900 fraudesignalen zijn behandeld in 2012. Hiermee was € 55 mln. gemoeid aan terugvorderingen en toeslagbedragen waarvan de uitbetaling is voorkomen.
- Ik heb u ook gemeld dat er bij de Belastingdienst/Toeslagen twee anti-fraudeteams aan de slag zijn die steeds meer grip krijgen op de verschillende vormen van fraude.
- Ik vind het belangrijk dat de medewerkers van de Belastingdienst zich gehoord voelen. Zij staan middenin de praktijk en zien sneller wat er speelt op fraudegebied. Daarom is vorige week een Belastingdienst aangesteld die het gesprek aangaat met de medewerkers. Medewerkers hebben nu een centraal punt om fraudezaken te melden en (nieuwe) antifraude-ideeën aan te dragen via een speciale fraudemailbox.
- Fraude in z'n geheel uitbannen, gaat niet lukken. Maar ik wil wel het systeem van het toekennen van voorschotten/toeslagen fraudebestendiger maken. Dat kan er wel toe leiden dat burgers langer moeten wachten op een toeslag. Het kabinet heeft voorstellen daartoe afgelopen vrijdag aan uw Kamer toegezonden.

Wat gaat u vanaf nu per direct doen om deze schandelijke fraude tegen te gaan?

- De Belastingdienst/Toeslagen is direct nieuwe aanvragen en mutaties via de burgerportal op basis van risicoprofielen verscherpt gaan controleren. Dat betekent dat er niet direct een beschikking wordt opgemaakt, maar dat eerst de aanvraag grondig gecontroleerd wordt als op basis van het risicoprofiel blijkt dat dat nodig is. En dat betekent ook dat er niet zo snel mogelijk tot betaling wordt overgegaan, maar dat maximaal gebruik wordt gemaakt van de wettelijke termijn van 8 weken om tot uitbetaling over te gaan van het voorschot.
- Alle beschikkingen met mutaties voor het voorschot over 2012, die vooruitlopend op de definitieve toekenning met terugwerkende kracht zijn aangevraagd, zijn inmiddels tegengehouden voor uitbetaling ten behoeve van een verscherpte controle.

- We gaan het monitoren van het digitale internetverkeer (om toeslagen aan te vragen) intensiveren.

Mensen die onvoldoende bekend zijn bij de Belastingdienst zullen nu geen voorschotten meer krijgen. Wat houdt 'onvoldoende bekend' precies in, hoe groot is deze groep en wanneer gaat de Belastingdienst wel over tot uitkeren aan deze groep?

Onvoldoende bekend betekent dat de aanvrager bij de Belastingdienst nog niet bekend is, bijvoorbeeld dat er nog geen belasting is betaald. Dergelijke aanvragen worden in beginsel na afloop van het toeslagjaar uitbetaald nadat de Belastingdienst de aanvraag aan de hand van de dan bekende en veelal vaststaande informatie heeft gevalideerd. Aanvragers die zich eerder bij de Belastingdienst melden of waarvan het risicoprofiel laag is, kunnen zoveel eerder een toeslag krijgen als de aanvrager bij de Belastingdienst bekend is geworden. Het gaat dan bijvoorbeeld om burgers die 18 jaar zijn geworden of om een buitenlandse kenniswerker die bij een voor de Belastingdienst betrouwbare werkgever werkt.

Hoe rijmt u het hoge rechtmatigheidspercentage (99,8%) met de Bulgaren-toeslagen-fraude? Dat gaat toch om 280 potentiële gevallen, zit dat allemaal in die 0,2%?

- Het rechtmatigheidspercentage is voor het kabinet een gegeven, wordt bepaald op basis van onderzoek door de interne Auditdienst en de Algemene Rekenkamer.
- De vraag die u stelt, is terecht. Dit aspect komt niet voor in het rijtje onrechtmatigheden van 0,2%
- Overigens is fraude door derden niet per definitie een onrechtmatigheid als je de fraude signaleert en tijdig voldoende actie onderneemt. En tegen fraude wordt – zoals u weet – hard opgetreden.

De FIOD heeft 505 strafzaken ontvangen en er zijn slechts 280 aangepakt, hoe kan dat?

In het overleg met het OM wordt bepaald welke van de aangeboden zaken daadwerkelijk zullen worden vervolgd. Naast capaciteit spelen daarbij ook bewijsbaarheid en onderzoeksduur o.a. een rol. De zaken die niet worden vervolgd worden bestuurlijk afgedaan door B/Toeslagen.

Waarom zijn alleen maar fraudezaken aangepakt die te maken hebben met de kinderopvangtoeslag?

Een zaak is pas vervolgingswaardig wanneer het bedrag aan ten onrechte ontvangen toeslag hoger is dan 10.000 euro. Dat komt bij zorg- en huurtoeslag maar minder vaak voor dan bij de kinderopvangtoeslag. Bij de kinderopvang daarentegen gaat het altijd om relatief grote bedragen die boven het drempelbedrag uitkomen.

Met opmerkingen Vraag uitgezet bij de BD, antwoord komt maandag.

In hoeverre zijn de bezuinigingen op het personeel bij de Belastingdienst van invloed op het aanpakken van systeemfraude?

- De bezuinigingen bij de Belastingdienst zijn ingevuld door efficiëncymaatregelen en vereenvoudiging van regelgeving.
- Er is uitdrukkelijk voor gekozen om de dienstverlening en het toezicht bij de invulling buiten schot te laten.
- De bezuinigingen zijn dus niet ten koste gegaan van de aanpak van systeemfraude.
- Er is juist sprake van versterking van het toezicht bij de Belastingdienst.
- In het Regeerakkoord is daar € 157 miljoen voor beschikbaar gesteld
- In mijn brief van 10 december 2012 heb ik uw Kamer geïnformeerd hoe ik deze versterking wil gaan invullen.

(Voor het geval dat er vragen worden gesteld over invoering van de RNI hieronder nog twee Q&A's. Ter informatie, bijgevoegd achtergrondinformatie over de RNI)

Wanneer wordt de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI) ingevoerd?

Op 16 april jl. is het wetsvoorstel Basisregistratie personen (Brp) aangenomen in de Tweede Kamer. Dat wetsvoorstel vormt de basis voor de (gemoderniseerde) GBA, waarin – zoals nu al – ingezetenen zijn geregistreerd, en voor een registratie van niet-ingezetenen, de RNI. Deze vormen samen de Brp. Het wetsvoorstel ligt nu bij de Eerste Kamer.

Is het mogelijk dat de invoering van de RNI versneld wordt?

We zien het belang van snelle invoering van RNI, mede in het licht van de migrantenproblematiek. Alle mogelijkheden om tot zo snel mogelijke invoering te komen, zullen dan ook worden benut.